

La mort d'Otchakovsky i De Fallois deixa òrfena l'edició francesa

La carrera dels dos editors morts es reflecteix als seus imponents catàlegs

ÓSCAR CABALLERO
París. Servei especial

“Editor, instruccions d'ús” era el titular de la primera plana de *Libération* de divendres, per acomiadar –en tres pàgines– Paul Otchakovsky-Laurens, creador de la mítica editorial P.O.L. i que entre altres llibres de referència va publicar, el 1978, *La vida manual d'ús* (publicat en català per Proa), de Georges Perec.

Aquell mateix matí, el jove escriptor suís Joël Dicker, autor de *La veritat sobre el cas Harry Quebert*, traduïda a 33 idiomes, deia adeu, en forma de tuit, a un altre gran editor, Bernard de Fallois, el seu descobridor.

Ningú no és irremplaçable però hi ha personalitats difícils de substituir. En aquest cas, dos editors de carreres, sensibilitat i idees diferents, però igualment llegendaris, units per la mateixa curiositat, olfacte i obertura d'esperit, com ho demostren els catàlegs de les dues editorials. I el fet d'haver donat, cadascun, el seu nom a l'editorial, gest que deixava ben clar que decidien sols.

“Cadascun era el seu respectiu comitè editorial”, així els va reunir en una frase *Le Figaro*. També els va unir la mort: van morir el mateix dia. Otchakovsky va ser víctima de la plaga del segle, la carretera, als seus 73 anys, en una illa francesa del Carib; De Fallois es va extingir al cap de 91 anys d'agitada vida intel·lectual.

“La tristesa d'haver perdut el meu amic, el meu mestre i el meu editor, Bernard de Fallois. Un dels homes més extraordinaris que he conegut. Va marcar la meua vida de manera indeleble, va canviar el meu destí. L'hi dec tot. El trobaré a faltar”, deia el tuit de Dicker, l'última prova del talent de l'editor per detectar el que ell anomenava “aquell do rar de captivar el lector i saber explicar històries, una mica més important que l'estil o més aviat que el que es confon amb estil, escriure bé”.

A la seva editorial del carrer de La Boétie –el mateix on fa gairebé un segle hi va tenir el pis Picasso, en la seva època de marit, mundà i dandi–, sense placa al portal i amb

Paul Otchakovsky-Laurens, creador de la mítica editorial P.O.L., mort aquesta setmana passada

un minúscul tros de paper amb un diminut Éditions Bernard de Fallois al costat de la seva porta del primer pis, l'editor captivava amb la seva conversa intel·ligent. I aparents *boutades*, com la d'afirmar que per exercir bé el seu ofici era necessari no tenir personalitat.

És a dir, estar obert al món, cosa que li va permetre en el seu fons de més de 800 títols fer coexistir Marcel Pagnol amb el cardenal Jean-Marie Lustiger, el seu amic George Simenon amb l'acadèmica Jacqueline de Romilly, Roger Peyrefitte i els seus testimonis sobre de Gaulle amb Raymond Aron.

Decisió tardana, però adoptada després d'una carrera en l'edició com a propulsor del Livre de Poche (butxaca), que el va portar fins a la presidència d'Hachette, De Fallois va fundar la seva edi-

torial als 61 anys, el 1987.

Sis anys abans, el film inspirat en una novel·la de Jean-Marc Robert, també editor, va ser el tema de xafardeig del món de l'edició perquè en el personatge interpretat per Michel Piccoli era reconeixible De Fallois. És a dir, un executiu “d'una energia desbordant, autoritari, brillant, intel·ligent, seductor i molt amant de posar cullerada en la vida dels seus col·laboradors”, segons la descripció de *Le Monde*.

Però, si la mort i una forma d'assumir l'ofici i fins i tot l'interès compartit per la cosa política permeten referir-se als dos editors en comú, els seus orígens, gustos, fons i inclinació política els distingeixen. Fill de militar i més aviat de dretes, De Fallois va ser un suport actiu de Valéry Giscard d'Es-

Bernard de Fallois

taing, elegit president el 1974. Quatre anys més tard, P.O.L., encara col·lecció d'Hachette, però ja obra exclusiva de qui li havia donat les seves inicials, sacsejava el vesper amb *La vie, mode d'emploi*, aviat llibre de culte. El 1983, P.O.L. es transforma en editorial independent. I el 1985, amb *La douleur*, de Marguerite Duras, té el seu primer best-seller. Paul, com l'anomenaven els seus autors tan fidels a P.O.L., es negava a retreballar els textos dels autors, una cosa rara en el món de l'edició.

“Ningú no imagina que un marxant de quadres li ha de dir al pintor que posi una mica més de vermelló aquí i de verd allà. Jo accepto o no un llibre. I, si hi ha res que em sembla dissonant ho comento amb l'autor, que ho modifica o no. Un llibre és un organisme viu. Quan un el rellegeixi tres anys més tard descobrirà nous passatges que havia passat per alt. Per tant cal ser prudent. Jo només soc qui passa el testimoni,

Entre les obres de l'editorial P.O.L. destaca l'èxit de 'La vida manual d'ús', de Georges Perec

de l'autor al lector”.

Curiosament, aquest editor fascinat per l'estil més que per les històries, reticent a tota especulació, que llegia manuscrits assegut al terra de l'editorial, sobre una catifa de joncs, va aconseguir els premis més importants, amb autors tan diferents entre si com Emmanuel Carrère, Atiq Rahimi, Camille Laurens, Marie Darrieussecq, René Belleto, Martin Winckler o Mathieu Lindon. El seu orgull més gran: “demostrar que la meua editorial no té una línia, sinó autors”.

Va ser Lindon precisament (fill d'un altre editor de minories majoritàries, Jérôme Lindon, el de Minuit) qui va revelar, després de “la mort de Paul” que “els seus autors hem rebut missatges de condolença enviats per aficionats a la literatura francesa contemporània. Com si tothom es plantejés la mateixa pregunta, que si es formula pot semblar egoista, però que diu més aviat fins a quin punt Paul Otchakovsky-Laurens es fonia amb les seves vides i les seves obres. I aquesta pregunta era: Què serà de mi?”.

Curiosa coincidència amb el to del tuit de Dicker sobre De Fallois.●

CRITICA DE TEATRE

Déu escanya, però no...

Adossats

Autor: Ramon Madaula
Director: Jordi Casanovas
Intèrprets: Guillem Balart, Jordi Bosch, Carles Canut, Ramon Madaula, Rosa Renom i Marieta Sánchez
Lloc i data: Teatre Romea (18/XII/2017).

JUAN CARLOS OLIVARES

Si convenim que la classe mitjana és l'estament social majoritari en

la nostra societat –tot i que minvant sense indici de prodigi–, el teatre de Ramon Madaula és amb força certesa una dramaturgia per a la majoria. La classe mitjana és el subjecte i l'objecte de les seves comèdies dramàtiques. Subjecte dramàtic i objecte de desig (el seu públic) per fer-lo riure amb més mal espasmòdic que emocional amb les seves misèries suburbanes. Podria ser Alan Ayckbourn burxant en la castradora comoditat de les vides reglades. *Adossats* podria ser *The Norman Conquest* amb quatre deca-

des de diferència i canviant Sussex pel Vallès Occidental.

Utilitza la mateixa combinació d'elements dramàtics (frustració i solitud personal, tensió familiar, fracàs professional i sentimental, prejudicis i pors col·lectives) amb l'excepció que l'equilibri entre humor i amargor no assoleix la sana acritud de l'anglès. Al seu còctel català li falta aquella segona o tercera gota d'angostura que confereix al líquid dramàtic aquell gust diferencial que el distingeix d'una correcta comèdia de costums. Predomina el gust dolçàs en la resolució dels conflictes i la condescendència respecte als seus personatges, forçats a ser entranyables, fins i tot tòpics.

Madaula només corroeix les

cantonades del mirall social. Deixa que la malparada pàtina d'argentat es mostri com una incòmoda taca a les vores d'una brillant superfície dedicada a la comèdia lleugera. Aquell tipus de textos menys exigents, i d'èxit, que proliferen ara als escenaris francesos –en una aparent renovació del boulevard– i que últimament se succeeixen en els nostres teatres per alimentar les platees amb l'humor de la clàssica família disfuncional, i que entre els nostres comediògrafs també tenen certa ascendència. Vegeu *Avui no sopelem*.

Jordi Casanovas –que ja s'havia acostat amb *Vilafranca* a aquest entorn dramàtic amb més ambició en l'anàlisi crítica– aporta una

direcció que no interfereix en el caràcter de teatre popular que té *Adossats*. Envoltat d'un repartiment de provada eficàcia i reconegudes taules, ha deixat fer, fins i tot participant de la condescendència de l'autor. Pur ofici. Premeditada absència de l'empremta del director. Sobretot no interferir en la comoditat de l'espectador; no espatllar-li un bon moment de festa i entreteniment amb els trucs i recursos de la vella escola; no robar-li un riure fàcil; no confondre'l amb unes interpretacions allunyades del que és reconeixible, com si a Jordi Bosch, Carles Canut, Rosa Renom o a Madaula mateix se'ls sol·licités ser el seu propi clíxer per a més felicitat del públic.●